

BNBO/indsatsplaner - ”Det faglige spor”

- rådgivning om alternativ Behovsstyret BNBO/Indsatsplan.

”Grundvandets Venner” hjælper med vidensdeling til medlemmerne - om indførelse af bæredygtige løsninger og ”værktøjer/projekter”. Formålet er at gøre det nemt og overskueligt for vandværkernes bestyrelser, og vise hvordan ny viden kan sikre og redde vandværker, kildepladser og bevare flest mulige almene vandforsyninger og dermed bevare den decentrale vandforsyning!

I 2022 og mange år fremover vil der være fokus på metoder til sikring af rent grundvand til vandværksdrift. Der vil være mange spørgsmål hos vandværkernes bestyrelser, som skal besvares, når vigtige beslutninger skal tages.

Et grundlæggende princip er, at en given forurening altid skal kunne tackles lokalt med det formål, at kildepladser kan bevares. Det kan tage tid, men forureninger bør ikke lukke det lokale vandværk.

Problemet er, at for mange vandværker findes der mange ubekendte oplysninger og manglende svar på spørgsmål om risikoen, og hvor stor den er i forhold til sikkerhed for vedvarende rent drikkevand.

For nogle vandværker er problemet, at uanset hvilken model og metode der bruges, vil der alligevel være en risiko for forureninger i fremtiden, som især skyldes ”fortidens synder” og fejl.

Der kan også stilles spørgsmål ved, om kortlægningen af vandværkets grundvandsdannede opland er god nok, og om oplandet kan ændre sig i fremtiden, så den indsats, der gøres nu, kan være helt eller delvis spildt.

Eksempler på spørgsmål:

Hvad nu hvis vandværket alligevel bliver tvunget til at nedlægge sin kildeplads grundet manglende kendskab til tidligere tiders brug af pesticider eller manglende kendskab til tidligere tiders fejl ved borer og punktkilder?

Et andet meget relevant spørgsmål er, om fremtidens arealaftaler om forbud mod brug af moderne bionedbrydelige pesticider er nødvendige?

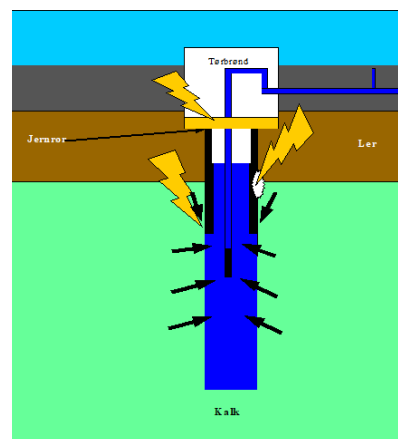
Er de anvendte oplysninger om borer og andet og dermed risikovurdering i orden?

Kan risikovurderingen ændres med ny viden?

For nogle vandværker vil der ikke være behov for BNBO/Indsatsplaner generelt, mens andre vil være afhængig af svarene på en række spørgsmål.

Ifølge gældende regler og lovgivning har staten udført kortlægning. På den baggrund har kommunen vurderet kortlægningen, risiko og forureningskilder, hvilket igen har medført et udkast til BNBO/Indsatsplaner for de enkelte vandværker.

Omfanget af BNBO/Indsatsplaner bygger således ofte på modelberegninger og en række skøn/vurderinger af vandværkets risiko for at blive forurennet med uønskede stoffer - typisk nitrat og pesticider.

Her gælder det i sagens natur indsatsen i forhold til fremtidig arealanvendelse på fx kommunalt ejede arealer og arealer med et selskabsnummer – CVR nr. (typisk landbrug, skovbrug). Mange kommuner har politisk vedtaget, at der ikke gennemføres planer for arealer med en anden ejerform. Det gælder eksempelvis byområder, villahaver m.fl.

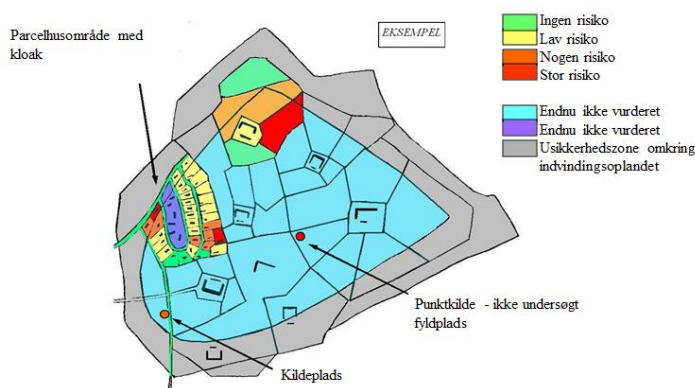
Hvad kan Grundvandets Venner og DVN hjælpe vandværkerne med?

Vandværker kan få hydrogeologisk rådgivning via Grundvandets Venner (GV) om vurderinger af mulige alternativer, som måske kan mindske det enkelte vandværks risikoprofil i forhold til de generelle regler om BNBO/Indsatsplaner, som kommunen er pålagt via staten.

Assistancen kan således betyde overlevelse af mange flere mindre og mellemstore vandværker. DVN/Grundvandets Venner har erfaret, at mange vandværker påtænker at lukke som følge af krav om meget dyre forslag til BNBO/Indsatsplaner.

I Grundvandets Venner blander vi os ikke i, hvad den enkelte bestyrelse for vandværket vælger af metode eller har af holdning.

Vores faglige mål er at tilbyde at vurdere mulighederne for, at en bestyrelse kan vælge mellem flere ”værktøjer” og muligheder. Og der findes faktisk flere og ofte meget billigere muligheder.

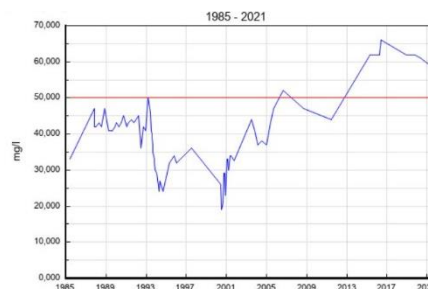

Mange BNBO/Indsatsplaner bygger på ”forsigtighedsprincippet”, men det helt store problem er, at dette princip kun gælder dele af grundvandet og kun det nydannede grundvand. Altså det grundvand som dannes efter en indsatsplan er gennemført. Hvad så med det grundvand som er dannet tidligere og fra andre arealer, som ikke er omfattet af planen? Det er typisk vand, som er undervejs i vandets kredsløb.

Vores udgangspunkt er at skabe ny viden, nye vurderinger og forslag til nye konkrete metoder – både i forhold til fremtidige risici om ”moderne pesticider” samt de ”gamle forbudte stoffer”, som er anvendt siden 60’erne i landbruget, industrien og byerne.

Derfor lægger vi op til nye konkrete vurderinger af risikoen samt muligheder for varsling og afværgeløsninger hos de enkelte vandværker, som er interesseret. Vi ser også efter konkrete fejl og muligheder for forbedringer i driften samt besparelser.

Vores faglige indgangsvinkel er det enkelte vandværks oplysninger. Kortlægningen af grundvandsmagasiner, boringer, råvandsanalyser, m.fl. Vi samler de relevante oplysninger i en alternativ handlingsplan om Behovsstyret BNBO/Indsatsplan, som kan kombineres med kommunens plan. Vi rådgiver i første omgang vandværkets bestyrelse om en handlingsplan om muligheder.

Herfra kan der komme støtte fra lokale landmænd m.fl., som synes bedre om de fremlagte

alternative muligheder. Men som nævnt vil det handle om muligheder for at skaffe ny viden og om at minimere den samlede risiko – altså en mere ”hel” plan og ofte billigere og bedre.

Vi kalder vores forslag for ”Behovsstyret BNBO/Indsatsplan” – for en mere ”hel” plan. Som både medtager landbrug, industri og byer, FØR, NU & i FREMTIDEN. Den indeholder muligheder for varsling i god tid, samt hvordan en plan kan gennemføres fx for 5 år ad gangen.

Den endelige plan bør også tage højde for gl. uønskede stoffer – uanset hvor disse måtte komme fra - fejl ved boringer, ukendte eller kendte punktkilder, indvindingsstrategier samt nye og moderne styringsværktøjer via fremtidens moderne digitale vandværk.

Vi ser fremad og ser på nye mulighed, hvor andre måske ser lukninger og centraliseringer.

Andre argumenter (eksempler).

Vandværker kan også medsende andre argumenter, som fx: at bestyrelsen ikke i fremtiden ønsker at være en slags ”politi” i forhold til om arealaftaler overholdes.

Forventninger om en væsentlig ændret landbrugsstruktur eller gunstige strukturordninger om landbrugsstøtte – fx udtagning af lavbundslande og andre nye regler af hensyn til landbrugets klimaindsats. Her er det fornuftigt lige at se tiden an, før vandværkerne laver arealaftaler og måske på den måde opnå det samme, men billigere, hvis andre ordninger kan anvendes.

Påpege en væsentlig økonomisk risiko for alligevel at blive nedlagt af andre grunde end fremtidig landbrugsdrift - fx fortidens synder, ukendte punktkilder, fejl ved egne eller omkringliggende boringer, som kommunens planer normalt ikke forholder sig til, m.fl.

Samarbejder via Vandråd, kontaktudvalg, landmænd og kommunen.

Det vil altid være en stor fordel at være flere vandværker i et samarbejde med berørte lokale landmænd - evt. deres lokale landboforening, som støtter vandværkernes faglige ønsker. Samarbejder om forebyggelse og motivation, hos dem der ejer arealerne i vandværkets indvindingsopland, bør også indgå i en alternativ plan.

En mere faglig og fornuftig ”hel” plan vil samlet set beskrive, hvordan vandværkets samlede risikoprofil kan blive formindsket i forhold til den risiko, som kommunens plan er baseret på.

Konkret samarbejde med landmænd.

- *Kortlægning af faktiske planer og anvendelse af pesticider samt mulighed for frivillige aftaler om visse reduktioner i anvendelse af pesticider og kun anvendelse af de mest bionedbrydelige pesticider med lav risiko for udvaskning.*
- *Uvildig ekspertvurdering af kortlagte anvendelse af pesticider kan indgå.*
- *Handlingsplan for hvordan vandværket kan skabe ny viden gennem kontrol af **det nydannede grundvand** - i egnede lokale vandløb (sommervandføring), dræn eller designede kontrolindvindingsboringer – alt sammen efter behov og mulighederne lokalt.*
- *Sikre egen kildeplads indvinder korrekt og med kendskab til evt. ”skorstenseffekt”, utætheder.*
- *Opdateret kontrolprogram som netop er målrettet.*

- *Minimum 5-årige vurderinger, som fremsendes til kommune med indstillinger.*

Når vandværket har opnået kommunens accept af en Behovsstyret Indsatsplan for fx 5 år, er der tid til at arbejde med planen og indsamle ny viden og dokumentation.

Hvert 5. år kan en ny vurdering så give svaret på følgende spørgsmål:

- *Kan vandværket fortsætte endnu i 5 år eller er der behov for nye forhandlinger i forhold til kommunens oprindelige plan?*

Det kan lyde indviklet, men for mange vandværker vil det kunne laves enkelt og forholdsvis billigt og med langt mindre risiko for store fejlinvesteringer.

Formålet er at beskytte grundvandet lokalt efter et behovsprincip, så de lokale vandværker kan fortsætte og indsamle viden, som vandværket, lokale landmænd og kommunen så alle har nytte af.